

Peppi Saikku

1.10.2024

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunnan kuuleminen 2.10.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja tulla kuulluksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp). THL keskittyy lausunnossaan *nuorten työllistymisen edistämisen näkökulmaan*, koska työllisyyden vahvistaminen on hallituksen keskeisiä tavoitteita.

Sosiaali- ja terveysministeriön tekemien vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan esitettyjen muutosten vaikutukset kohdistuvat ja osin jopa kasautuvat nuoriin aikuisiin. Esimerkiksi käytettävissä olevien tulojen pieneneminen on selvästi yleisintä 18–24-vuotiaissa.

Nuoren ammatillista kuntoutusta uudistetaan rajaamalla etuusoikeutta. Merkittävä osa nuoren ammatilliseen kuntoutukseen osallistuvista nuorista ei jatkossa saa kuntoutusrahaa. Muutos vähentää edelleen nuorten taloudellisia kannusteita osallistua ammatilliseen kuntoutukseen. Jo aiemmin on laskettu nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan vähimmäismääräisen kuntoutusrahan tasoa. Kuntoutusrahan on todettu edistävän nuoren kuntoutumista muun muassa vähentämällä toimeentuloon liittyvää taloudellista stressiä ja lisäämällä motivaatiota.

Myös työllistymistä edistävien palveluihin osallistumisen ajalta maksettavat korotusosat poistetaan ja osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää alennetaan. Osittaisen työmarkkinatuen alentamisen vaikutus kohdentuu pääosin nuoriin, jotka asuvat yhä vanhempien taloudessa. Toimeentulon heikentyessä entistä useampi nuori voi tarvita toimeentulotukea, joka on tarkoitettu viimesijaiseksi ja lyhytkestoiseksi tukimuodoksi.

Peppi Saikku

1.10.2024

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen palvelujen myöntämisedellytyksiä tullaan myös tarkentamaan. Tavoitteena on vahvistaa palvelujen tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista kohdentumista, mutta muutos tulee myös vähentämään kuntoutukseen pääsevien nuorten määrää. Riskinä on nuoren ammatillisen kuntoutuksen käynnistymisen viivästyminen prosessin monimutkaistuessa sekä se, että osa nuorista voi joutua kuntouttavien palvelujen väliinputoajaksi, kun huomioidaan hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalveluihin samanaikaisesti kohdistamat säästötoimet.

Myönteisenä voidaan pitää sitä, että nuoren ammatillinen kuntoutus on edelleen mahdollista ilman sairaus- tai vammadiagnoosia. Lisäksi terapiatakuu vahvistaa yksilökohtaisen mielenterveyden hoidon ja tuen saatavuutta alle 23-vuotiailla nuorilla, mikä voi osaltaan tukea nuorten opiskelu- ja työllistymispolkuja.

THL on huolissaan siitä, että sosiaaliturvan ja ammatillisen kuntoutuksen leikkaukset kohdistuvat voimakkaasti nuoriin. Yhteiskunnallisen kestävyysnäkökulmasta THL pitää tärkeänä, että nuorilla on matala kynnys ja kannusteita osallistua ammatilliseen kuntoutukseen ja muihin palveluihin, jotka edistävät heidän työkykyään, kouluttautumistaan ja palkkatyöhön osallistumistaan. Näin ollen muutosten vaikutuksia nuorten hyvinvointiin, toimeentuloon, kuntoutukseen ja työllistymiseen tulee seurata ja arvioida.

Pääjohtajan sijainen,
Johtaja

Anneli Pouta

Osaston johtajan sijainen,
Kehittämisojohtaja

Anu Muuri